

УДК 336.76

Пахомова І.Г.¹, Григоренко Н.В.²

¹канд.екон.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

²студ.гр. ФЕУ-116 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

В умовах формування засад ринкової економіки в Україні все більшого значення набуває наявність ефективно організованого фінансового ринку, який є особливим і необхідним середовищем для успішного її функціонування, а також розвитку соціальної сфери. Фінансовий ринок виник у результаті появи потреби в додатковій формі мобілізації коштів для фінансового забезпечення розвитку економіки держави, але крім того, він також є певним фінансовим барометром економіки, який ефективно працює при низьких темпах інфляції, стабільній законодавчій та нормативній базі, сприятливому політичному кліматі та певному балансі інтересів у суспільстві.

Враховуючи незначний період функціонування, фінансовий ринок України порівняно із ринками економічно розвинутих країн має певні недоліки, які слід усунути, але для цього необхідно ретельно дослідити тенденції, що склалися у межах вітчизняного і міжнародного фінансового ринку. Формування ефективного фінансового ринку вимагає цілісного підходу та погоджених рішень щодо стратегії його розвитку.

Фінансовий ринок включає в себе різноманітні сегменти (валютний ринок, ринок цінних паперів, кредитний ринок та ринок фінансових послуг), саме в розрізі цих сегментів варто здійснювати оцінку та аналіз всього стану фінансового ринку. Варто відзначити, що чільне місце в структурі всього фінансового ринку посідає саме фондовий ринок, а відтак його недостатня розвиненість не дає змогу розвиватись в повній мірі іншим складовим фінансового ринку і всьому фінансовому ринку загалом.

Історично у світовій фінансовій архітектурі виділяють наступні моделі функціонування фінансових ринків:

1. Банкоцентрична (континентальна), що характерна для країн континентальної Європи (фінансових ринків Німеччини та Японії).

2. Англо-американська - характерна для фінансових ринків США, Англії.

Банкоцентрична модель передбачає:

- банківські установи зберігають основну частину заощаджень, що створюються в економіці у формі депозитів юридичних і фізичних осіб;

- відсутнє пряме інвестування з боку юридичних та фізичних осіб (прийняття рішень про інвестування передоручають банківським установам);

- банки є основними покупцями акцій та облігацій підприємств (вони володіють акціями та контролюють торгівлю), а також домінують на ринку капіталу;

- для даної моделі характерна консервативна структура фінансових продуктів.

В Україні на сучасному етапі розвитку фінансового ринку країни маємо модель, наближену до банкоцентричної, оскільки банківська система виступає в ролі основного фінансового посередника. Основним джерелом для розширеного відтворення в реальному секторі економіки, крім власних коштів суб'єктів господарювання, виступають банківські кредити.

Англо-американська модель побудована на основі використання переваг ринку капіталу з «широкою участю» (broad based capital market):

- ринок акцій віддалений від банків. Доступ до фінансування визначається ринковими цінами на фінансові активи;

- власники заощаджень (фізичні та юридичні особи) здійснюють інвестування за допомогою фінансових посередників.

Дана модель створює умови конкуренції на фінансовому ринку, що відкриває доступ до нього як новоствореним компаніям, так і старим, тим, що вже тривалий час працюють на ринку; ринок з "широкою участю" передбачає залучення широкого кола інвесторів (різних за рівнем доходу, на довго - та короткостроковій основі).

Для даного типу ринку необхідний високий рівень законодавчого захисту інтересів інвесторів та наявність значної кількості висококваліфікованих фахівців у сфері проведення операцій з цінними паперами.

У будь-якому випадку основна роль фінансового ринку в економіці є незмінною. Наявність різних моделей функціонування фінансового

ринку обумовлюється перш за все тим, кому належить домінуюча роль в інвестуванні реального сектора економіки - банківській системі шляхом кредитування чи ринку капіталу через емісію та обіг цінних паперів.

На сьогоднішній день в фінансовий ринок України запроваджують нові IT-системи, та розробляють нові шляхи розвитку фінансового ринку.

Основними причинами нерозвиненості та занепаду фінансового ринку України:

- держава не приділяє достатньо уваги для цього сегменту економіки;
- відсутнє зручне і зрозуміле вітчизняному та закордонному інвесторові правове поле — це стосується законодавства, судів і податків;
- внутрішній інвестор відсутній, а іноземці бояться вкладати свої кошти в нашу країну;
- фінансовий ринок не цікавий українським громадянам. Він не може стати, наприклад, інструментом для збереження і примноження пенсійних накопичень, що є звичайною світовою практикою. Це вже прив'язане і до пенсійної реформи;
- у фінансових питаннях громадяни нашої країни відрізняються традиційним кричущим невіглаством, яке склалося після десятиліть ігнорування прав власника — основи західної цивілізації;
- в Україні не закінчена приватизація, яка здатна виступити драйвером для залучення іноземних, а потім і внутрішніх інвестицій;
- фантомність ринку.

В цілому, комплексна модернізація фінансових ринків повинна ґрунтуватися на вирішенні наступних завдань:

- забезпечення консолідованого догляду за фінансовими ринками та ринком капіталу шляхом об'єднання державних органів в єдиний мегарегулятор з метою уникнення дублювання функцій різних регуляторів, повноважень при прийнятті рішень, зменшення ризику втрати ефективності нагляду за фінансовою стабільністю;
- проведення інституційної реформи ринків капіталу, що передбачає утворення нових потужних спеціалізованих фінансових інституцій (інвестиційних банків; інституцій для фінансування інноваційного розвитку), підвищення ролі інститутів спільного інвестування, пенсійних фондів та страхових компаній для акумуляції інвестиційних ресурсів та їх спрямування в реальний сектор економіки;
- консолідація біржової системи України та створення високотехнологічної єдиної платформи для торгівлі цінними паперами, яка відповідає міжнародним вимогам, забезпечує тісний зв'язок між

організаторами торгівлі депозитарно-кліринговою системою з метою мінімізації ризиків;

- удосконалення системи захисту прав інвесторів, корпоративного законодавства, зокрема:

- прийняття закону «Про акціонерні товариства», в якому чітко визначаються права як мажоритарних, так і міноритарних акціонерів;

- запровадження в акціонерних товариствах, що знаходяться під контролем держави, загальновизнаних принципів корпоративного управління;

- розширення можливості участі представників інституційних інвесторів в органах управління товариств (наглядовій раді та ревізійній комісії), які знаходяться під контролем держави, як важливої умови підвищення рівня якості управління та посилення корпоративного контролю за діяльністю таких товариств;

- розширення кількості фінансових інструментів, доступних для інвесторів, повноцінне впровадження в обіг похідних цінних паперів;

- лібералізація валютного регулювання з метою спрощення процедури входження в Україну та виходу з неї іноземних портфельних інвестицій;

- запровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку з метою забезпечення прозорості фондового ринку та підвищення привабливості вітчизняних емітентів серед іноземних інвесторів.

Певне коло даних проблем в Україні вирішені, але основна маса проблемних моментів є досі актуальними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Моделі фінансового ринку[Електронний ресурс] / Режим доступу:https://pidruchniki.com/1800070844221/finansni/modeli_finansovogo_rinku

2. Фінансовий ринок України — причини занепаду[Електронний ресурс] / Режим доступу:<https://racurs.ua/ua/1585-finansovi-perypetiyi-ukrayiny.html>

3. Проблеми розвитку фін. ринку України [Електронний ресурс] / Режим доступу:<https://www.sworld.com.ua/index.php/ru/economy-411/financial-cash-flow-and-credit-411/11235-411-1065>.